

Oppgaveskriving

En veiledning for eksamensbesvarelser og semesteroppgaver

Odd Skårberg

Institutt for musikkvitenskap

Universitetet i Oslo 2005

Innledning	1
Oppgaveteksten	2
Tekstproduksjon	4
Lesevennlig språk	4
Problemstilling og disposisjon.....	5
Formell ryddighet	7
Kildehenvisninger og sitater.....	7
Forkortelser	10
Fotnoter.....	12
Litteraturliste.....	12
Andre typer kilder	15
LITTERATUR, MUSIKKEKSEMPLER OG KILDER	18

Innledning

Denne veiledningen fokuserer på de formelle sider ved å skrive en hjemmeoppgave i faget musikkvitenskap. Vi skiller mellom to typer hjemmeoppgaver. I en semesteroppgave bestemmer du selv, sammen med faglærer/veileder, hvilke tema og problemstillinger som skal diskuteres. I en hjemmeeksamen er tema og problemstilling allerede formulert. En hjemmeeksamen er tidsbegrenset. Gjeldende regler ved UiO er at oppgaven skal besvares i løpet av tre eller fem virkedager, avhengig av emne. En semesteroppgave har gjerne en lenger tidsfrist, kanskje setter man av 6 uker av semesteret til oppgaveskriving. Omfanget på oppgavene varierer, men er alltid angitt på forhånd. En semesteroppgave på mastergrad er gjerne på 20 sider, mens en hjemmeeksamen er på 8-10 sider.

Felles for disse oppgavene er at du skal arbeide selvstendig. Du har tilgang til pensumlitteratur, Internett, musikk og andre hjelpemidler. En slik eksamensform er derfor ikke en test i hva du husker fra pensum, men gir mulighet for å vise analytiske ferdigheter og selvstendig forståelse i forhold til et konkret materiale.

Et brev til en venn er annerledes enn en henvendelse til skattekontoret – vi bruker ulike skrivegenrer. En hjemmeoppgave skal skrives i det som ofte kalles *den akademiske genren*. En slik oppgave består av et undersøkelsesobjekt (case) og faglige betraktninger på dette caset. Genren er problem- og løsningsorientert – engasjert på en saklig måte.

Et viktige kjennetegn ved akademisk skrivepraksis er at vi benytter faglitteratur og kilder av ymse slag. Man skal redegjøre for teori og begreper og gjerne gi en selvstendig tolkning av dette. Dette stoffet henter vi fra pensum og annen faglitteratur. I tillegg benytter vi kilder som musikk, noter, videoer, film, intervjuer, avvisstoff, Internett m.m. En slik tekstproduksjon setter krav til formell ryddighet. I tillegg til våre egne tolkninger og funn gjør vi i stor grad bruk av andres argumenter, teorier og empiri, og vi må alltid gjøre rede for disse komponentene i teksten. Hvor fant vi kilden? Hvor er sitatet hentet fra? Hvem påstår det som står i teksten? Leseren har krav på å vite dette fordi hun skal kunne gå tilbake til dine kilder og henvisninger og se om de etterrettelige. Et viktig bedømmelseskriterium er også hvordan man bruker faglitteratur. Et sitat for eksempel, skal alltid være relevant for diskusjonen og skal integreres i teksten gjennom kommentar og tolkning.

I det kommende skal vi gå igjennom riktig bruk av litteratur- og kildehenvisninger og oppsett av litteraturliste. Et ord for dette er *akribi* som betyr nøyaktighet, omhu. At en faglig

oppgave har god akribi er et viktig bedømmelseskriterium og avspeiler den tekniske standard som bør gjelde for kandidater på universitetsnivå.

God akribi går hånd i hånd med god skriftlig framstilling. Leseren skal ikke bare kunne sjekke dine kilder, men også skjønne hva du mener. I det kommende skal vi ta for oss disse to aspekter ved å skrive hjemmeoppgave. Vi starter med det grunnleggende, nemlig hvordan skrive i den akademiske genren. Deretter skal vi gjennomgå hvordan vi gjør kildehenvisninger og hvordan vi setter opp en litteraturliste.

Oppgaveteksten

En hjemmeeksamen er en oppgavetekst som skal besvares innenfor en bestemt tid og med et angitt omfang. Dette er alltid presisert. På Mus 1500 skal en hjemmeoppgave være på mellom 8 og 10 sider og man har tre virkedager til disposisjon. Alle oppgaver skal ha standard margsetting, linjeavstand på 1,5 og skriftstørrelse på 12 punkt. Vedlegg som noter, tekster, spørreskjemaer osv. kommer i tillegg. Det er viktig å skrive innenfor oppgitte rammer. En kandidat som ikke respekterer dette kan i verste fall risikere å stryke. Dette fordi det er en viktig del av oppgaveskriving å kunne produsere tekster innenfor bestemte rammer.

Det er viktig å lese oppgaveteksten grundig. I 2004 ble følgende oppgave gitt på MUS 1500:

Redegjør for hovedpunktene i artikkelen «On Popular Music» av T.W. Adorno. Drøft deretter om disse synspunktene har relevans for dagens populærmusikk. Trekk gjerne inn annen pensumlitteratur i drøftingen.

Som vi ser faller oppgaven i to deler. Først skal man redegjøre for hovedpunktene i artikkelen. Det betyr at du skal trekke fram det du vurderer som viktige punkter og argumenter hos Adorno. Her skal du forklare et bestemt syn på populærmusikken, dens form, dens varekarakter og lytterens reaksjonsmønstre, slik Adorno skriver. Her redegjør du for andres argumenter og dette skal selvsagt gjøres på en saklig måte. Men å redegjøre betyr også å tydeliggjøre, tolke og utdype. I det å redegjøre ligger altså et vurderingsaspektet ved at du allerede her kan tillate deg å vektlegge punkter som du anser som mer viktige enn andre. Dette forutsetter selvsagt at du begrunner slike valg. Så skal du drøfte relevansen av Adornos syn på populærmusikken i dag. Om ordet «drøfte» skriver Liv Hausken følgende:

Dette er et ord som har en tendens til å framkalle en viss panikk hos eksamenskandidater. Men det er ingen grunn til panikk. Det betyr ganske enkelt at man skal *diskutere*. Når det i oppgaveteksten står at man skal drøfte en påstand betyr det at man skal diskutere påstanden med seg selv (Hausken 2001:4).

Nå skal du altså diskutere Adornos synspunkter. Det skal skje i lys av et bestemt perspektiv, nemlig om Adornos synspunkter har relevans for dagens populærmusikk. Det spesifiseres ikke hva som menes med «dagens populærmusikk». Det ligger en utfordring her ved at kandidaten selv må vurdere hvilken musikk som kan være hensiktsmessig å trekke inn i diskusjonen. Når man bruker eksempler i en besvarelse er det viktig at disse begrunnes. De skal være relevante og illustrere poenger. En drøfting langs disse linjer vil antakelig gi et sammensatt bilde av Adornos tanker. Det er dette som er drøftingens styrke, å kunne argumentere saklig for ulike sider ved en sak.

Poenget er at man skal drøfte en sak og drøfting foregår med argumenter. En sak har alltid mer enn én side og den som skriver oppgavebesvarelsen skal drøfte saken «på den ene siden» og «på den andre siden», for og i mot, og gjennom dette nå fram til en konklusjon (ibid.:8).

Her er vi ved kjernen av god oppgaveskrivning. En god oppgavebesvarelse er problemorientert og kjennetegnes ved en innsiktsfull tolkning av emnet.

Mange føler seg usikre når de skal gjøre egne tolkninger. Å tolke et emne kan lett oppfattes som bare en personlig ytring – løs gjetning uten dekning. En god tolkning skal vokse ut av oppgavens materiale. To forhold er viktige her. For det første at tolkning krever en selektiv innsats fra forfatteren. En forstår ikke hva en maurtuve er ved å telle alle maurene. Når vi tolker tar vi heller ikke med «alt», men fremhever bestemte sider ved materialet på bekostning av andre ting. Å tolke er videre et samspill mellom egen kreativitet og konstruktiv bruk av litteratur og kilder. I oppgaven ovenfor blir man oppfordret til å bruke pensumlitteratur. Dette fordi *faglig* begrunnede tolkninger ikke er noe man gjør alene. Å skrive i den akademiske genren er å forene egne tolkningsforslag med begrepsdrøfting og teoretiske perspektiver. De beste argumentene for eller mot et perspektiv finner en følgelig i

«fagdiskursen», det vil si i den rekke av fagbøker og litteratur som danner fagets tankemønstertradisjoner, eller paradigme.

Tekstproduksjon

Enten man skal skrive en kort hjemmeeksamen eller en større semesteroppgave bør man være klar over at dette i seg selv er en såpass stor og krevende oppgave at man bør gjøre bare dette og ikke noe annet. Produktiv skriving er slitsomt og vanskelig, ofte på grensen av hva vi makter. Ha derfor ikke ambisjoner om å gjøre andre krevende ting samtidig.

Det finnes mange gode grunner for ikke å skrive. Man kan for eksempel rydde, støvsuge, prate i telefonen, lese enda en artikkel, surfe på Internett osv. Sett opp et realistisk tidsbudsjett for skrivingen. Har man 3 dager på å skrive en oppgave må man ærlig spørre seg selv: Hvor mange timer makter jeg å skrive hver dag? Hvor lenge kan jeg sitte *konsentrert* foran dataskjermen – tre timer, fire, fem? For mange er en fast arbeidsrutine å foretrekke; skriving fra kl 09.00 til 12.00 – en god lunch – og deretter skriving til ca. kl 15.00. Da får du tid til andre ting i livet også, samtidig som hjernen faktisk jobber med oppgaven når du ikke skriver. Fire råd kommer ut av dette: (I) *Skriv!* (II) La det være *kontinuitet* i arbeidet (III) legg til rette for *optimale rammebetingelser* (IV) *gjør avbrekk/pauser*.

Når skal man lese gjennom det man allerede har skrevet? Noen starter med å lese gjennom gårsdagens tekst og blir sittende å flikke på ord og vendinger. Da går tiden. En formulering kan skrives på utallige måter, et ord kan forkastes til fordel for et bedre og kanskje et enda bedre? En slik sport er ikke å anbefale. Selvsagt skal man lese *grundig* gjennom oppgaven, men man bør vente til oppgaven er ferdig – eller nesten ferdig. Da har man fått tilstrekkelig avstand til det man har skrevet, og man kan se sine egne formuleringer med friske øyne. Det er ikke tilfeldig at en god oppgave gjerne har fått tid til å «tørke» før forfatteren endelig leser kritisk igjennom det hele, for så å rette opp de siste uklare formuleringer. Når dette er gjort skal oppgaven «av hånden» – da leverer man og vet at dette er det man pr. i dag makter å gjøre. Mer kan man ikke kreve.

Lesevennlig språk

Det finnes faste regler for hvordan man skal skrive korrekt norsk. En oppgave full av stavefeil og gal setningsoppbygning gir unektelig et dårlig inntrykk. Man må derfor sette av tid slik at «trykkleifer» og andre skjemmende ting ikke forblir ugress i en ellers velstelt have. Bruk en

rettskrivningsordbok av nyere dato og retteprogram på skriveprogrammet, men stol ikke blindt på dette redskapet.

Denne forfatteren vil derimot hevde at det ikke finnes faste regler for hvordan man kan skrive *godt* norsk. For hva er egentlig et godt skriftlig språk? I den humanistiske og samfunnsvitenskapelige fagprosa ser vi stor variasjon i hvordan forfattere bruker språket. Noen legger vekt på en tørr og konsis framstilling, andre bruker bevisst metaforer og språklige bilder. Noen «swinger» med språket, andre velger en mer neddempet rytme. Men felles for de som har en god skriftlig framstilling er at de gjerne har skrevet en del før. Derfor; begynn å skrive tidlig i studiet. Skriv ut forelesningsnotater, skriv sammendrag av viktig pensumlitteratur og skriv notater til felles bruk i gruppearbeid og kollokvier. Slik opparbeider man skriveferdighet og får fagkunnskap på kjøpet. La setningene henge sammen. La ikke setningene bli for lange. Utarbeidelse av et resonemnt krever flere setninger. Når du er ferdig med et resonemnt eller et argument bruker du avsnitt for å markere at teksten går over til noe nytt. Et avsnitt markeres enten med innrykk eller med en blank linje. Her må man være konsekvent. Her kommer noen råd som uansett er nyttige (Benestad 1994:3):

- *Skriv et ledig og lesevennlig norsk
- *Bruk ordliste/retteprogram flittig
- *La syntaks og tegnssetting følge vanlige grammatikalske regler
- *Unngå lite brukte fremmedord og overdreven fagsjargong
- *Sløyf all overlesset lærdhet

Problemstilling og disposisjon

Å disponere en oppgave er viktig både for en selv og leseren. Særlig en semesteroppgave krever en nøye disposisjon, men også en kortere hjemmeeksamen med gitt oppgavetekst krever struktur i drøfting og argumentasjon.

En problemstilling skal fungere som oppgavens røde tråd. Den må derfor være mest mulig presis og avgrenset. Ofte vil man presentere problemstillingen i innledningen. Er problemstillingen omfattende, med flere underproblemstillinger, kan det likevel være lurt å presentere den for seg selv. Uansett er det viktig å være klar over følgende: Problemstillingen er et svært viktig punkt i oppgaven. Problemstillingen er forpliktende ved at den skal gi retning til hva som videre skal komme i oppgaven. Diskuter derfor problemstilling med medstudenter, og ikke minst med veileder.

En god problemstilling er en produktiv problemstilling. I utforming av problemstilling bør man nøye seg med en arbeidstittel i starten og presisere den endelige problemstilling etter hvert. Det er vanlig at problemområdet blir for stort. En viktig side ved utforming av problemstilling er derfor å begrense sitt område.

Når man begynner på en semesteroppgave har man fått en godkjent oppgavetittel og må holde seg til den. Uansett kan titler deles i to typer; de nøkterne og de poetiske. Her er noen titler hentet fra bøker og hovedoppgaver.

* Nøkternt og beskrivende:

Studying Popular Music (Richard Middleton)

Rockens text. Ord, musik och mening (Ulf Lindberg)

Svensk rock. Musik, lyrik, historik (Lars Lilliestam)

* Poetisk og assosierende:

Ind i musiken (Peter Bastian)

The Mythic Artery. The Magic of Music Therapy (Carolyn Kenny)

Musikk og tanke (Finn Benestad)

Det er ikke uvanlig å velge en poetisk tittel, etterfulgt av en saksrettet undertittel:

Den siste ære

– *begravelsen i et musikalsk perspektiv* (Trygve Aasgaard)

De do do do,

de da da da

Tekst og musikk i norsk populærmusikk i sammenheng med bruk av engelske og norske tekster (Anthony Smith)

Det er ikke vanlig med *forord* i eksamensbesvarelser. Unntak kan være semesteroppgaver der kandidaten ønsker å takke bestemte personer og miljøer, for eksempel informanter, datatjeneste eller et praksissted. Forordet skal vanligvis ikke presentere stoff fra oppgaven.

En større besvarelse skal ha *innholdsfortegnelse*. Den skal på en anskuelig måte vise oppgavens kapitteinndeling, underkapitler, samt litteraturliste og eventuelt register. Innhold skal være med sidehenvisning, og kan for eksempel se slik ut:

INNHOLDSFORTEGNELSE

Innledning	1
Problemstilling	2
Madonna og teori	3
Tyve år som popikon	5
Sangeren Madonna.....	8
Artisten(e) Madonna	10
Analyse av «Like a Virgin».....	12
Analyse av «Ray of Light»	15
Konklusjon	18
Litteratur.....	20
Kilder.....	21
Vedlegg	

Formell ryddighet

Som vi ser benytter den akademiske genren seg av teori, kilder og litteratur. Her skal drøftes hvordan man konkret bruker dette stoffet i teksten og hvordan man setter opp en litteraturliste. Hovedregelen er her: Vær konsekvent! Du må gjøre et valg i forhold til hvordan du vil sitere, hvordan kildehenvisningene dine skal se ut og hvordan litteraturlisten settes opp. Avvik fra dine egne vedtak her, skal ikke forekomme. Den måten som gjennomgås her er i dag vanlig og er nokså identisk med retningslinjer for akribi i for eksempel *Studia Musicologica Norvegica* og *Nordic Journal of Music Therapy*.

Kildehenvisninger og sitater

Et sitat er skrevet (eller sagt) av en annen enn deg selv. Det er derfor viktig at du hele veien under skriveprosessen spør deg selv: Hvem er det som snakker? Hvem har egentlig skrevet dette her? Hvis du kommer til at det som står i teksten faktisk er hentet fra en annen enn deg selv, må du vise dette ved en kildehenvisning.

Eksempel:

Her følger en setning hvor det er uklart hvem som sier hva:

Mange fokuserer på at musikkterapi kan gi mennesker nye handlemuligheter. Det er også mulig å inkludere det musiske menneskets plass i musikkterapien med vekt på kreativitet, lek og estetisk erfaring.

Her er det uklart om det er deg eller andre som påstår noe på vegne av musikkterapi. Faktisk er «handlemuligheter» og «det musiske mennesket» begreper som er hentet fra to respektive forfattere, nemlig Even Ruud og Jon-Roar Bjørkvold. En bedre framstilling ville derfor være:

Even Ruud (2001:60) fokuserer på at musikkterapi kan gi mennesker nye handlemuligheter. Det er også mulig å inkludere det musiske menneskets plass i musikkterapien, med vekt på kreativitet, lek og estetisk erfaring (jf. Bjørkvold 1989).

Nå er det klart hvem som sier hva i passasjen. Ruud fokuserer på handlemuligheter, du ser en mulighet for å inkludere et musisk perspektiv i musikkterapien, et perspektiv som i følge Bjørkvold legger vekt på kreativitet, lek og estetisk erfaring.

I eksempelet ovenfor er kildehenvisningene satt i parentes, og de er skrevet fortløpende inn i teksten. Dette er i dag den vanligste måten å henvise til kilder på. Du setter helst parentesen i slutten av setningen, med det avsluttende punktum etter. En kildehenvisning ser da slik ut: (Bjørkvold 1989). En kildehenvisning kan videre presiseres ved at du ønsker å angi en bestemt sidehenvisning hos forfatteren. Dette ser slik ut: (Ruud 2001:60). Dette betyr at du refererer til en publikasjon skrevet av Even Ruud, utgitt i 2001, og spesielt til noe som står på side 60. Merk at jf. (jevnfør) i eksemplet ovenfor betyr at kildehenvisningen til Bjørkvold er mer «åpen» enn hos Ruud. Du viser til sentrale begreper hos Bjørkvold, men uten at du spesifiserer hvor de konkret står i boka. Det er greit her, men kommer du tilbake til disse begrepene skal de ha sidehenvisning. Ruuds «handlemuligheter» derimot bør få en sidehenvisning, da dette er en definisjon av musikkterapi. Du må alltid foreta sidehenvisning når du siterer en forfatter direkte, og når du gjør en parafrase (omskrivning) av forfatteren.

Kildehenvisningene i teksten viser til litteraturlisten bakerst i oppgaven. Det skal være **100 prosent samsvar** mellom dine parenteser med kildehenvisninger underveis i teksten og

din litteraturliste. Når (Ruud 1996:14) dukker opp i teksten skal leseren kunne gå til litteraturlisten for å finne de utfyllende opplysninger om denne publikasjonen. Dette kommer vi tilbake til under gjennomgang av litteraturliste.

Et direkte sitat er som navnet sier, en direkte avskrift av en forfatter. Dette gjøres på følgende to måter. Kortere sitater skrives fortløpende inn i teksten:

Eksempel:

Hvilke arenaer spiller så rocken seg ut på? For det første i studio. Studioet har en særegen status i rockekulturen. Et studio «er et avstengt rom hvor bare bandet og de mest betrodde får innpass. Det å ‘gå i studio’ er en realisering av det kreative potensiale som ligger i bandet» (Berkaak 1993:95). Selvsagt realiserer sceneopptredener kreative sider ved bandet, men det er i studiosammenheng at man må yte maksimalt både når det gjelder musikalsk håndverk og disiplin. Det er her bandets svake musikalske sider avdekkes.

Sitatet markeres med « » og følges av kildehenvisning (Berkaak 1993:95).¹ Et sitat inne i et sitat må derfor markeres med en annen type anførselstegn (Her: ‘gå i studio’) Merk at punktum i siste sitatsetning kommer etter kildehenvisning.

Lengre sitater (over 2–3 linjer) skal skilles fra den løpende teksten. Dette kan gjøres på flere måter, enten ved innrykk, ved mindre skriftstørrelse, annen skrifttype (gjerne kursiv), eller ved tettere linjeavstand. Her er et eksempel på en vanlig tekst som følges av et sitat som markeres med tettere linjeavstand.

Eksempel:

Lyden med den elektriske gitaren som bærende element og et markert backbeat frambrakte evalueringskriterier i form av enten/eller. Bradley skriver om det nye soundet i rocken slik det ble mottatt i England i perioden 1955-57:

The load guitar and drum-lead sound with the use of a lot of amplication in concerts, was quite new to most British audiences, especially the younger ones, and polarized the reactions of listeners quite dramatically. They either *lovet it or hated it*. Those who

¹ For en gjennomgang av ulike typer anførselstegn se: <http://www.roffe.com/no.fag.typografi/gjess.php> [Lesedato 21.09.05].

loved it responded to it chiefly, even solely, as dance music (Bradley 1992:55, min kursivering).

Sitater må gjengis helt nøyaktig i alle detaljer. Legg merke til at det i kildehenvisningen står «min kursivering». Det betyr at jeg har kursivert deler av teksten. Dette er greit, bare man gjør oppmerksom på det. Hadde derimot forfatteren kursivert de samme ordene måtte jeg også ha brukt kursiv. Åpenbare trykkfeil kan man likevel uten videre rette opp, men andre feil gjør man oppmerksom på ved å sette [sic] i skarpe klammer umiddelbart etter feilen. *Sic* betyr *slik*, dvs. «Slik det virkelig står skrevet!» Noen ganger ønsker man å utelate noe innenfor et sitat uten å avbryte det. Dette gjøres ved å bruke tre prikker i skarpe klammer: [...].

Hvis du refererer fra personlige intervjuer, bør du gjengi intervjuobjektets språkform uten altfor store redaksjonelle inngrep. Det bør gå klart fram hvem som intervjuer og hvem som intervjues og når intervjuet er gjort (en annen sak er at personvern og krav om anonymitet alltid må respekteres).

Intervjueksempel:

- *Som trommeslager, hvordan opplever du dagens norske jazzscene?*

Helt fantastisk, men også litt rart egentlig...Jeg har vært med i så mange år nå at jeg ikke makter å henge med på alt det nye som skjer Men jeg prøver å sette meg ned og virkelig høre, lytte, til minst én ny norsk jazzskive i uka, men det er ikke alt jeg får like mye tenning på.

- *Kan du utdype dette?*

Jeg vet ikke, men jeg tror det har sammenheng med at de største musikalske opplevelsene jeg gjør er ved å spille med andre. Det kan gjerne være unge folk, men når jeg kan være med å bygge opp groover og strekk i musikken, sammen med folk som tenker nokså i de samme baner, da er jeg fornøyd.²

Opplysninger om intervjuet kan gjerne legges i en fotnote. Du fører opp navn og når intervjuet er gjort.

Forkortelser

Det er en skjønnsak hvor mye man bør operere med forkortelser i teksten. Følgende praksis er hentet fra Benestad (1994:22-23):

² Intervju 15.10.04. med Jan Christoffersen.

jf. = jevnfør, jamfør

sml. = sammenlign

n.v. = nevnte verk

sst. = samme sted

ovf. = ovenfor

ndf. = nedenfor

Ved sidetall brukes følgende system:

(Ruud 1997:27-28), altså ikke 27-8.

(Ruud 1997:241-244), altså ikke 241-4

(Ruud 1997:27 f.) = s. 27 og følgende side

(Ruud 1997:27 ff.) = s. 27 og de følgende sider

Bruker man mye forkortelser, bør man sette opp en forkortelsesliste. Latinske forkortelser er vanlig i faglitteratur. Her er de viktigste:

Ibid. (ibidem) = i samme verk. Du setter (ibid.) for å henvise til et verk du nettopp har sitert fra. Sidetall må naturligvis med.

Eksempel:

Barth (1994:116) gjør seg til talsmann for en oppdagelsesprosedyre som ikke påtvinger en falsk holistisk ontologi i studiet av kulturer. I vår sammenheng kan det analytiske dilemmaet formuleres på denne måten: Hvordan kan man være kritisk til kulturelle elementer som et sammenhengende hele, men likevel være mottakelig for kausale og nødvendige innbyrdes forbindelser der disse synes å framtre (ibid.:117)?

Loc. cit. (loco citato) = på nevnte sted, dvs. du setter loc. cit. i en parentes for å henvise til det samme sted (det samme sidetall) i det verk du nettopp har sitert fra. Sidetall tas derfor ikke med.

I Barth-sitatet ovenfor kunne siste kildehenvisning stå som: (loc. cit), *men bare dersom sitatet fremdeles var på s. 116!*

Op. cit. (operere citato) = i det siterte verk. Denne henvisningen brukes sammen med forfatternavn til det siste siterte verk av forfatteren. Hvis du for eksempel tidligere har hatt en kildehenvisning til Ruud; f.eks. (Ruud 1997:44); og noen sider senere ønsker å referere til samme verk og samme sted i verket kan du skrive: (Ruud op.cit.:44). Sidetallet må altså med. Hvis du tidlig i teksten refererer til Ruud og ikke kommer tilbake til anførte verk og side før etter en stund, bør du likevel operere med ordinær kildehenvisning: (Ruud 1997:44).

Fotnoter

Om fotnoter skriver Benestad følgende:

Vær beskjeden med bruk av fotnoter [...]. Hvis innholdet i en fotnote er interessant, kan fotnoten med fordel inkorporeres i teksten. Er innholdet ikke av så stor interesse, kan fotnoten kanskje like godt sløyfes? Det er ingen vitenskapelig dyd å ha så mange fotnoter som mulig (Benestad 1994:20).

En leser som stadig må dukke ned i fotnoter for å fiske opp mer eller mindre sentrale poenger, blir fort sliten, og en sliten leser er en dårlig leser. I en del faglitteratur opererer man med endenoter hvor noten står bakerst i oppgaven. Et argument for en slik praksis er at man oppnår mer flyt i teksten. Motargumentet er at man må bla fram og tilbake i teksten og lett kan miste tråden i den fortløpende teksten.

Litteraturliste

Når du skal sette opp litteraturliste, må du igjen spørre deg selv: Hvem har skrevet dette? Litteraturlisten bygger på dine kildereferanser og det er forfatterens etternavn som er stikkord i kildehenvisningen. Dette stikkordet blir nå ordningsord som publikasjonene alfabetiseres etter i litteraturlisten.³

Eksempel:

I den fortløpende oppgaveteksten står:

Det er mulig å betrakte musikk som et tegnsystem oppbygd av koder. Slike koder består av to typer regler, de interne, musikalske og de kulturelle. Først når man kan avkode begge disse

³ I det følgende følger framstillingen Blomberg (2000).

sidene ved en musikalsk kode vil man være fullverdig medlem av en musikkultur, dvs. ha kodeförtrolighet (Ruud 1996:21).

Kildehenvisningen viser til følgende i litteraturlisten:

Ruud, Even 1996. *Musikk og verdier*, Oslo: Universitetsforlaget.

Dette er:

Enkel boktittel med én forfatter:

Etternavn, Fornavn år. *Full boktittel*, Sted: Forlag.

Merk:

Forfatter settes alfabetisk inn i litteraturlisten på etternavn, verktittel settes i *kursiv*. Deretter følger sted for utgivelse og forlag.

Har du med flere verk av samme forfatter, skal de oppføres kronologisk (etter år) i litteraturlisen. Er noen av verkene utkommet i samme år, ordner du dem ved å skrive a. b. ...osv. etter årstall:

Ruud, Even 1992a. «Tittel på artikkel» osv.

Dette må også presiseres i kildehenvisningen i teksten: (Ruud 1996a:12).

I mange tilfeller bruker man en enkelt artikkel fra en bok eller tidsskrift. I den fortløpende oppgaveteksten står:

Eksempel:

Even Ruud har omtalt musikkterapi-improvisasjoner som et psykisk omkledningsrom «hvor mennesker kan prøve ut alternative handle- og uttrykksmåter» (Ruud 1992a:145).

Kildehenvisningen viser til følgende i litteraturlisten:

Ruud, Even 1992a. «Improvisasjon som liminal erfaring – om jazz og musikkterapi som overgangsrituale», i Odd Are Berkaak og Even Ruud, *Den påbegynte virkelighet - studier i samtidskultur*, Oslo: Universitetsforlaget.

Dette er:

Enkeltartikkel i samleverk eller tidsskrift:

Etternavn, Fornavn år. «Full tittel på artikkelen», i Fornavn og etternavn på forfatter(e), *Tittel på samleverk*, Sted: Forlag.

Merk:

Enkeltartikkel setter du i «anførselstegn». Dermed ser leseren tydelig forskjell på dette enkeltbidraget og *verktittelen* i kursiv som følger etter, og som leseren må finne for å sjekke kilden. *Her syndes det ofte og dette skaper forvirring*. Igjen må vi altså spørre: Hvem har skrevet det jeg siterer fra? Legg merke til at det bare er forfatteren av det aktuelle (siterte) verk som inverteres, dvs. det er bare her at for- og etternavn bytter plass.

En del samleverk er utgitt av redaktører. Det er sjelden man siterer et helt slikt verk. Det kan imidlertid gjøres på følgende måte:

Frith, Simon og Andrew Goodwin (red.) 1990. *On Record. Rock, Pop and the Written Word*, London: Routledge.

En enkeltbidrag i dette verket siteres slik:

Chester, Andrew 1990. «Second Thoughts on a rock aesthetic: The Band», i Simon Frith og Andrew Goodwin (red.), *On Record. Rock, Pop and the Written Word*. London: Routledge.

For tidsskriftartikler er det ikke vanlig å ta med redaktører og heller ikke sted og utgiver. Men vær nøye med å få med navn på tidsskriftet, riktig nummer, år/volum og hvilke sider artiklene står på.

Eksempel:

Skårberg, Odd 1998. «Musikkterapi som estetisk praksis: Noen refleksjoner over musikk- og handlingsbegreper», i *Nordic Journal of Music Therapy*, vol. 7, nr 1, s. 24-34.

Andre typer kilder

Lover kan ha lange og kronglete navn. Men mange lover har også en alminnelig og kjent kortform, som for eksempel «Straffeloven». Den heter egentlig «Almindelig borgelig straffelov av 22. mai 1902 nr. 10». Her bruker du kortformen «Straffeloven». Det samme gjelder for Bankloven, Huseierloven, Kjøpsloven osv.

Som kildehenvisning setter du da: (Straffeloven § 152 a).

I litteraturlisten:

Straffeloven. Almindelig borgelig straffelov av 22. mai 1902 nr. 10.

Innførselen alfabetiseres under S. Ytterligere opplysninger om utgiver ol. trengs ikke.

Aviser, reportasjer/nyheter kan benyttes i en oppgave. Ved bruk av generelle reportasjer og nyheter bruker du følgende kildehenvisning (Dagbladet 04.04.01.). Ved bruk av større signerte artikler, kronikker og debattinnlegg bruker du forfatter som kildehenvisning og i litteraturlisten setter du:

Amdam, Jørgen 2002. «Det gode liv i distriktene», i *Dagbladet* 20.06.02.

Dette gjelder papirutgaver. Se nedenfor for avisstoff på Internett.

Forelesninger. Ønsker du å bruke skriftlig materiale eller uttalelser fra en forelesning føres dette i kildehenvisning og litteraturlisten som enhver annen forfatter. I stedet for forlag får vi institusjon og dato for forelesningen:

Hawkins, Stan 2005. *Populærmusikk og intertekstualitet*, [forelesning) Universitetet i Oslo, IMV. 17.05.05.

Leksika. Noen ganger går man til et leksikon for å finne ut hvordan en sak blir presentert og definert. Bruker du dette i oppgaven må du gjøre rede for hvor du fant det: (Aschehoug og Gyldendals ettbinds leks. 2001:993). I litteraturlisten presiserer du:

Aschehoug og Gyldendals store ettbinds leksikon 2001. «Psykisk utviklingshemming», Oslo:

Kunnskapsforlaget.

En annen sak er at slike kildehenvisninger ofte blir lange. Det er derfor mulig å legge disse til fotnoter.⁴

Internett: Her som ellers skal andre kunne finne fram til kilden din. Hvis en artikkel er signert (står med forfatternavn) og er datert, behandler du kildehenvisningen på ordinær måte: (Tagg 1999).

I litteraturlisten fører du opp internettadressen og datoen da du leste dokumentet. Dette fordi internettadresser og internettsider ofte forandres:

Tagg, Philip 1999. «Popular Music Studies — bridge or barrier?»,
<http://www.theblackbook.net/acad/tagg/texts.html> [Lesedato 15.06.02].

Musikk eksempler, film, fjernsyns- og radioprogrammer og video

Dette skal føres opp på lik linje med litteratur.

Eksempel:

I september samme år gikk Elvis Presley i studio for femte gang hvor han blant annet spilte inn «Good Rockin` Tonight» (1954). Melodien starter med.....

I referanselisten fører man opp:

Presley, Elvis 1954. «Good Rockin` Tonight», *The Sun Records Collection*, Vol 2,
BMG/RCA/RHINO/SUN R2 71780/DRC-3-1211 [1994].

Ta med plateselskap og fonogramnummer. Årstallet etter artist/gruppe angir første gang platen ble gitt ut. Der årstall er oppgitt i klammeparentes [] viser dette til utgivelsesår for fonogrammene som er brukt.

⁴ Aschehoug og Gyldendals ettbinds leks. (2001:993).

Filmer kan enten føres opp alfabetisk ved regissørens etternavn, eller ved filmtittel. Norsk tittel kan settes i parentes (eller omvendt).

Eksempel:

Blackboard Jungle, [Vend dem ikke ryggen], regi Richard Brooks 1955. M.G.M.

Radio- og fjernsynsprogrammer settes opp på samme måte. Hvis man har opplysninger om hvor og når programmet er sendt, kan dette settes opp.

Det 20. århundre i Oslo sett gjennom kameraøyet, Jan Knutzen, Norsk Film A/S 2000.

Norge i rock, beat og pop, NRKs radioprogramserie, program 2 sendt 11.01.88.

Videoer settes opp med artist og navn på video:

Madonna 1985. «Material Girl» [video], Warner Music Vision; 7599 38214-3.

Annenhåndssitering. Du har kommet over et frodig sitat som du gjerne vil bruke i oppgaven:

Akk lirekasser! Disse privilegerte plageånder av det menneskelige gehør, de som med lovlig berettigelse piner alle syke, alle med behov for fred og ro . . . hvor lenge skal de fortsette å mishandle oss fra morgen til kveld?

Igjen må vi spørre: Hvem har skrevet dette? Det er skrevet av musikkritikeren Eduard Hanslick som levde i Wien på 1800-tallet, og som her gjør seg noen betraktninger over hvilke akustiske belastninger han er utsatt for. Neste spørsmål: Hvor fant du sitatet? Du fant det i en artikkel skrevet av Even Ruud i 1992. Eduard Hanslicks skrifter har du imidlertid aldri sett, men likevel må Hanslick med i kildehenvisningen på denne måten: (Hanslick sitert i Ruud 1992b:229). I litteraturlisten er det altså Ruud som representerer Hanslick i dette tilfellet. Bruker du en annenhåndskilde mer enn to ganger, bør du gå til originalen og føre denne opp i litteraturlisten (så sant det er mulig å få tak i originalverket da).

Oppsett av litteraturliste

Litteraturlisten settes altså opp alfabetisk etter forfatterens etternavn. Husk også at litteraturlisten settes opp med hengemarg som her:

Small, Christopher 1998. *Musicking. The Meaning of Performing and Listening*, Hanover og London: Wesleyan University Press.

og ikke:

Small, Christopher 1998. *Musicking. The Meaning of Performing and Listening*, Hanover og London: Wesleyan University Press.

Dette har å gjøre med lesbarhet. I en litteraturliste uten hengemarg står ikke navn på forfatter tydelig ut, og det blir vanskelig å finne fram.

Her følger et eksempel på oppsett av litteratur, musikkseksempler og kilder. Den er basert på ulike typer stoff som er belyst og brukt i dette heftet.

LITTERATUR, MUSIKKEKSEMPLER OG KILDER

Litteratur

Amdam, Jørgen 2002. «Det gode liv i distriktene», i *Dagbladet* 20.06.02.

Barth, Fredrik 1994. «Analysen av kultur i komplekse samfunn», i Fredrik Barth.

Manifestasjon og prosess, Oslo: Universitetsforlaget.

Benestad, Finn 1994. *Hovedoppgaven. Hvordan bør den se ut? En praktisk veiledning*, Oslo: Institutt for musikk og teater, UiO.

Berkaak, Odd Are 1993. *Erferinger fra risikozonen: Opplevelse og stilutvikling i rock*, Oslo: Universitetsforlaget.

Bjørkvold, Jon-Roar 1989. *Det musiske menneske*, Oslo: Fredig Forlag.

Blomberg, Wenche 2000. *Vade me cum. Liten kokebok for kildehenvisnings- og litteraturlisteskrivere*, Oslo: Studie- og forskningsadministrativ avd. UiO.

Bradley, Dick 1992. *Understanding Rock`n` Roll. Popular Music in Britain 1955 - 1964*, Buckingham: Open University Press.

Hausken, Liv 2001. *Akademisk skriving. Råd og vink når man skal skrive semesteroppgaver og eksamensbesvarelser på mellomfag og hovedfag*, Oslo: Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo.

Ruud, Even 1992a. «Improvisasjon som liminal erfaring – om jazz og musikkterapi som overgangsrituale», i Odd Are Berkaak og Even Ruud, *Den påbegynte virkelighet – studier i samtidskultur*, Oslo: Universitetsforlaget.

Ruud, Even 1992b. «Meteropolens lydspor», i Odd Are Berkaak og Even Ruud, *Den påbegynte virkelighet - studier i samtidskultur*, Oslo: Universitetsforlaget.

Ruud, Even 1996. *Musikk og verdier*, Oslo: Universitetsforlaget.

Ruud, Even 1997. *Musikk og identitet*, Oslo: Universitetsforlaget.

Ruud, Even 2001. *Varme øyeblikk*, Oslo: Unipub Forlag.

Small, Christopher 1998. *Musicking. The Meaning of Performing and Listening*, Hanover og London: Wesleyan University Press.

Tagg, Philip 1999. «Popular Music Studies — bridge or barrier?»,
<http://www.theblackbook.net/acad/tagg/texts.html> [Lesedato 15.06.02].

Musikkeksempler, film og video

Abba 1976. «Dancing Queen», *Arrival*, Polydor 821 319-2.

Videodokumentasjon fra musikkterapitimer ved Dagli voksenopplæringscenter, 11.11.01. og 22.11.01.

Muntlige kilder

Jan Christoffersen, jazzmusiker, intervju 15.10.01.